

הנדון:

הגיע הזמן לעשות סדר בסופר-מארקט

אם נבר, אז נבר

כל אדם מבין כי להחליטה זו תהיה חשיבות גורלית. בכל המדינות הפרלמנטריות, גדלה והולכת חשיבותם של ראשי הרשימות. החשיפה לטלוויזיה, מיוגן הציבורים המקומיים לציבור ארצי אחד, הריכוז הגובר של הסמכויות בידי ראש הממשלה — כל אלה גורמים לכך שהאזרח נחוצר בקלפי קודם כל בראש-הממשלה הבא.

המצב שונה במדינות שבהן קיימת דמוקרטיה נשיאותית, כמו בארצות-הברית. במישור כזה מפורדת הבחירות לראש הרשות המבצעת מן הבחירות לפרלמנט. זהותו של ראש רשימת המערך בבחירות הבאות עשויה להשפיע במידה רבה מאוד על סיכוייו לחזור לשלטון.

שימוען פרס או יצחק רבין? יצחק נבון או מישהו אחר לגמרי? **במצב הנרכחי, אין למס'ם שום השפעה שהיא על החלטה זו.**

במיסגרת של מערך, מקובל שהמיפלגה הגדולה ביותר היא הבוחרת בנציגה הראשי, ההופך אוטומטית לראש הרשימה הכוללת. זהו נוהג ישן, שהתקיים בכל גילגולי המערך, וגם בגחל ובליכוד.

משמע: גורלה של מס'ם בבחירות ייקבע במידה רבה על-ידי החלטה המחייבת אותה מאוד, אך שאין לה כל השפעה על קבלתה.

הרשימה של מס'ם שהמועמד ייקבע תוך הסכמה עימה היא חסרת-תקדים, וספק אם התקבל. אחרי ועידת-מס'ם, כוהנחלץ שלה במערך בוודאי לא התחזק.

אך אילו היתה מס'ם מצטרפת למיפלגת-העבודה עצמה, היו רבבות חבריה משתתפים בקביעת ראשי-הרשימה בדיוק כמו כל שאר החברים.

ו וזאתי על כך נימים האחרונים עם כמה מראשי מס'ם, ומצאתי — די להפתעתי — כי יש נכונות רבה ללכת בדרך זו. ולא רווקא רק בקרב מתנגרי הפרישה מן המערך, אלא גם — ואולי דווקא — בקרב המחנה שתמך בפרישה ושנוצח.

לפי העיקרון: אם כבר, אז כבר. אולם אנשי-מס'ם ששוחחתי עימם העמידו תנאי: שבמיפלגת-העבודה המורחבת יהיה מקום לסיעות רעיוניות, שתוכלנה לנהל מאבק רעיוני לגיטימי במיסגרת המשותפת. הצעה זו נראית לי הגיונית. יותר מזה, היא נראית לי טובה בשלעצמה.

אומרים שמיפלגת-העבודה היא סופר-מארקט. אין זה נכון. כי סופר-מארקט הוא מקום מסודר. כל סחורה מונחת במקומה והלקוח יורע היכן נמצא מה. היא ערוכה בסדר ומסומנת כראוי. אין בסופר-מארקט קופסות-שימורים בלתי-מסומנות, או המסומנות כתוויות כוזבות. מי שקונה שעועית, לא ימצא בבואו הביתה שקנה כרוב חמוץ. מי שרכש ודקה לא יגלה שהקבוק מכיל חומר-ניקוי רעיל.

אילו התנהל סופר-מארקט כלשהו כמו מיפלגת העבודה, היה פושט את הרגל מזמן.

במיפלגת-העבודה אין תוויות, ואותן שישנן — כוזבות ברובן. חברים רבים מחזיקים בכיסיהם תוויות שונות, ומדריקים לעצמם מדי יום את התווית הפופולרית ואותו יום. אין ויכוח רעיוני. הקבוצה על הגולגולת אינו מתיימר כלל להיות ריון על עקרונות. במילא אין הכרעות אמיתיות על שום דבר. בעיות-הגורל של המדינה מתגלגלות כמיפלגה כמו כדורגל במיגרש נטוש. יתכן שהמפלגות סיעות רעיוניות גלויים ולגיטימיים במיפלגת-העבודה תהיה צעד ראשון לשיקומה. תגבשנה חזיתות סבירות. העסקנים יצטרכו לקשור את קידומם האישי למצע רעיוני כלשהו. המאבק הפנימי כולו ייראה אחרת, ואולי גם יהיה אחרת.

נראה, סוף-סוף, מיהו נין ומי יונה, מי מתקדם ומי ריאקציונר.

אשר דיברתי על כך עם אחד מראשי מיפלגת-העבודה, היתה קבלת-הפנים מסוייגת מאוד.

אין התנגדות לחוגים רעיוניים. כבר יש במיפלגה כל מיני חוגים, ואם יהיו עוד — מה טוב. במילא (וכך רמז) אין איש מתייחס אליהם ברצינות.

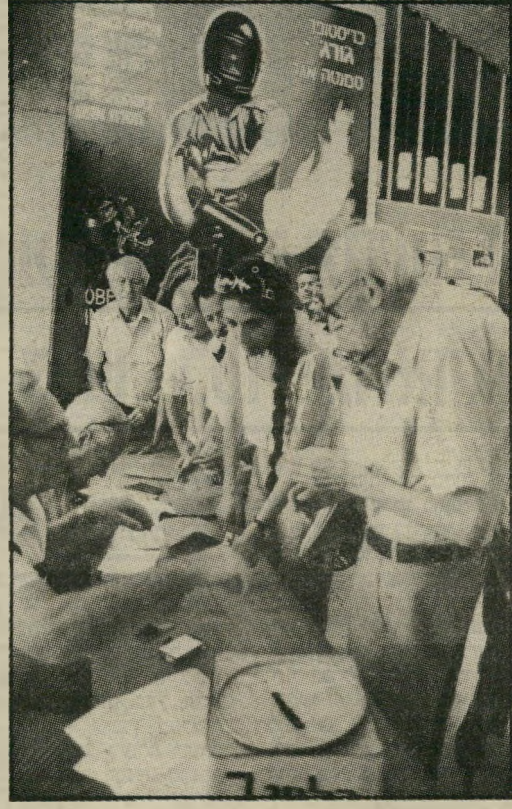
אבל סיעות ממש, שיופיעו בבחירות הפנימיות במיפלגה ושיקבעו את הרכב מוסדותיה וזהות מועמדיה — זהו עניין שונה לגמרי.

ראשי המפלגה פוחדים מכך. המיפלגה לא התגברה עדיין על הטרואמה של הלשעברים" — רפ"ל-שעבר ואחדות-העבודה לשעבר ודומיהן. ובעיקר — כך נרמה לי — כל אחד עורך בראשו את החשבון — למי זה טוב? האם זה יקדם אותי או לא? האם זה יחסם את דרכו של פלוני אל רשות-הרשימה או להיפך? אין זה מתפקדי לתת עצות למיפלגת-העבודה ולמס'ם. אך מה שמתרחש בהן נוגע. לפחות בעקיפין, למדינה כולה. לדעתי, איחוד מלא ביניהן יכול רק להועיל.

מס'ם. אך למס'ם אין שום השפעה ישירה, ולרוב גם לא עקיפה, על קבלתן.

זהו פארארוכס אמיתי. מכיוון שמס'ם היא עצמאית, אין לה השפעה במערך. האם יהיה נכון גם ההיפך? האם תוכל להיות למס'ם השפעה רבה יותר אם לא תהיה עצמאית?

ו ומני שהתשובה היא חיובית. אילו החליטה מס'ם לפרוש מן המערך ולהיות מיפלגה עצמאית-באמת, הייתי מברך על כך. החלטה כזאת היתה אפשרית רק אילו היתה מס'ם מאמצת לעצמה מצע חדש לגמרי, תקיף

אנשי מס'ם מצביעים: איך ייקבע הראש?

ונמרץ, המנוגר עקרונות לדרכה של מיפלגת-העבודה. אולם למס'ם אין מצע כזה. ההבדלים בינה ובין מיפלגת העבודה הם קטנים, והם מהווים מעין ואריאציות על הנושאים המוסללים השונים.

יש להיזהר בזה החליטה הוועידה, בצדק, שאין מקום לשרישה.

את התפקיד להקים מיפלגת-אלטרנטיבה אמיתית, שתיגבש מצע שונה לחלוטין, השאלה מס'ם לאחרים. אני מקווה שיימצאו כאלה.

השאלה היא: מה יהיה תפקודה של מס'ם במערכת הקיימת?

אם החליטה ועידת-מס'ם כפי שהחליטה, על טמך ההנחה שההבדלים בינה ובין מיפלגת-העבודה אינם מצדיקים גירושין, הרי המסקנה המתבקשת היא שאין כל טעם בקיום מיסגרת עצמאית-למחצה.

מכל הבחירות, עדיף איחוד מלא של שתי המיפלגות על המצב הקיים. איחוד מלא איפשר לאנשי מס'ם להשפיע על ההכרעות ככל המישריים ובכל הרגים. שוב לא תהיה אפשרות להביא לפני עובדות מוגמרות, ולתבוע ממנה להרים יד באופן אוטומטי. יהיה צורך להניח את כל השאלות על השולחן כשלב המוקדם ביותר ולקיים עליהן דיון המוקדם בסניפים, במרכז, בלישכה, בסיעה ככנסת ובהסתדרות — תוך השמעת קולותיהם של חברי-מס'ם יחד עם כל שאר הקולות. וכאשר יורמו הידיים לקבלת החלטה, יימנו הידיים של אנשי-מס'ם יחד עם כולן.

איך ייבחר, למשל, המועמד הראשון כרשימת המערך אלכנסת באה?

למים אחדים אחרי שמס'ם החליטה שלא לפרוש מן המערך, היא פנתה אל מיפלגת-העבודה ותבעה ממנה לשתף אתה בכחירתו של מועמדי המערך לתפקיד ראש-הממשלה. מוזל-ההסתדרות, יורד ההסתדרות הצינונית ועוד. **עצם הירישה הזאת מטילה אור על המצב המוזר הקיים עתה במיסגרת המערך.**

ש מעתי פעם ככנסת נאום ארוך של מנחם בגין, שבו ליגלג על מס'ם. כמרכז הנאום עמד הביטוי "תוך".

לדברי בגין, כל העמדות של מס'ם מסתובבות סביב מילת-הקסם הזאת. מס'ם תומכת בשלום תוך כדי יציאה למלחמה. היא רוגלת בהעלאת תוספת-היוקר תוך הקפאתה. היא מתיישבת על אדמות ערביות תוך התנגדות נמרצת להפקעת האדמות הערביות, וכו'. זה היה, כמובן, נאום דמגוגי, אך קשה היה לומר שאין בו גרעין של אמת.

גם מעמדה של מס'ם במערך מעוגן בתוך שבה. בימי הוועידה שאלתי על-ידי כמה צירים מה תהיה, לדעתך, החלטה להקדם הזאת. ענתי בהלצה שיש ברירה בין שתי החלטות אפשריות: לצאת מן המערך תוך הישארות בו, או להישאר במערך תוך יציאה ממנו.

ההחלטה שהתקבלה היתה תקיפה יותר. הוחלט להישאר במערך תוך חיפוש רכיבים לשינוי היחסים בו. **הרשימה הנזל היא, כנראה, ביטוי ראשון להחלטה זו.**

ה מערך, כמו שהוא, הוא מיסגרת שאין דומה לה. קל יותר להגדיר מה שאיננו, מאשר לקבוע מהו.

אין זו ברית בין שתי מיפלגות שוות. היווג בין מיפלגת-העבודה ומס'ם אינו דומה ליווג בין פיל וזבוב, אך הוא דומה ליווג בין שור וכבש. התנ"ך אוסר בהחלט את רתימתם ביחד למחרשה. אין זו התאגדות של כמה מיפלגות, היכולות ליצור ביניהן איוון כלשהו. במערך יש רק שתי מיפלגות — העבודה ומס'ם. השאר אינו אלא כגדר קישוט.

אין זו מיסגרת איחודית, שבה הכל שותפים להחלטות. כי מיפלגת-העבודה ומס'ם הן שתי מיפלגות נפרדות לגמרי, המשתפות פעולה ביניהן רק בימי בחירות וכמוסדות חיצוניים — הכנסת, מוסדות ההסתדרות, הסוכנות וכו'. **באירגון מסוג זה, כל היתרונות הם בידי השותף הבכיר, וכל החסרונות הם נחלת השותף הזוטר.**

איך מתקבלות ההחלטות במערך? נניח שמונחת על שולחן הכנסת הצעה לספח את ביקעת-הירדן למדינת-ישראל.

מכיוון שהמערך מורכב משני מיפלגות נפרדות, תכנס כל אחת מהן את מוסדותיה ותחליט על עמדתה כנפרד. **מוסדות העבודה יחליטו לחייב את ההצעה, התואמת בהחלט את תוכנית-אלון, ואילו מוסדות מס'ם יתנגדו לה.**

יתכן כי במיפלגת-העבודה יהיה רוב ועם החלטה החיובית, ואילו במס'ם יהיה רוב עצום להחלטה השלילית. אחר-כך יבוא הרבר להכרעה בסיעת המערך. כל חברי-הכנסת של מיפלגת-העבודה יצביעו כעד, בהתאם להחלטת המוסדות, מלבד אחד שיימנע וימסור לעיתונות הודעה חריפה נגד. כל חברי-הכנסת של מס'ם יצביעו נגד.

התוצאה: רוב גדול בסיעת המערך למען ההצעה. החלטה זו תחייב את כל חברי הסיעה, חברי שתי המיפלגות. כולם יצביעו כעד, או, במיקרה הטוב ביותר, ואחרי ויכוח חריף, תינתן לאנשי מס'ם הרשות להימנע.

אם נבדוק תהליך זה לפרטיו, נגלה בו כמה תופעות מוזרות. למשל: יתכן מאוד שאילו היה הריון במוסדות שתי המיפלגות נעדר ביחד, הוצב מתקבל רוב נגד ההצעה.

יכול היה ליווצר מצב מוזר שבו הרוב של מס'ם היה מתחבר עם היונים והיונצים במיפלגת-העבודה, ושכך היה ניצור רוב.

על כל פנים, העניין לא היה מוכרע מראש. אנשי מס'ם היו יכולים להיאבק על דיעותיהם, לעשות להן נפשות בקרב אנשי מיפלגת-העבודה, לשכנע, לגבש קבוצת-חלץ. **דווקא מפני שהיא מהווה מיפלגת נפרדת, אין למס'ם כל אפשרות כזאת.**

במילא ברור מראש מה תהיה ההחלטה. הרוב במיפלגת-העבודה ירעי, כאילו לא היה המערך קיים כלל. **בקיצור: כל ההחלטות של מיפלגת-העבודה, ההיסובת אוטומטית להחלטות המערך, מחייבות את**